

RMKI

1778

MILLYES AND. RECTA INSTITUTIO

1770.

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

1.) R. de K. I.

1778 (Teljes)

2.) RMK. II. 2295 / 1. péld.
(Teljes)

3.) RMK II. 2409/a.)
(Telj.)

1778

97

**RECTA
VITÆ, MORUMQUE HOMINUM
INSTITUTIO,**

Id est

**Selectissimi versus CATONIS
MAGNI,** quos in septem Capita distri-
buens, & Secundâ hâc editione, multò me-
iorem in ordinem redigens; vicissim cura-
vit reimprimi; puro Ungarico quoq;
idiomate perlucidè declarans,

ANDREAS ILLYES,
Consecratus Episcopus Transylvaniæ.

M. N. MUSEUM
KÖNYVTÁRA

**EMBEREK ELETENEK, ES
ERKÖLCSINEK
IGAZ RENDELESE.**

az az:

NAGY CATONAK válogatott bölcs
Versei; Mellyeket Hét Fejekre el-osztván,
és ez Második ki-bocsátásban sokkal job-
rendbe hozván vilzontag ki-nyomtatott,
tisztá Magyar nyelvel is világossan
meg-fejtven.

ILLYES ANDRAS
Erdély Országának Szentelt Püspöke.

Ex
Bibl. Cor.
F. Széoh
nyi.

Nagy-Szombatban, Nyomt: 1710. Elztend.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ADhuc puer existens cum Scholas frequentare cepissem, in Sancto Georgio Csikiensi, loco natiuitatis meae, ab uno docto Sacerdote, ejusdem loci Plebano, audiui semel in Scholis versus sapientissimi CATONIS Magni, eximie laudari. Idcirco quamprimum Latinam linguam utcumque intelligere potui: illicò versus Catonianos diligenter legere, intelligere, memoriaque mandare conatus sum, successu temporis magnam eorundem intelligentiam concepi. Tandem ipse quoque Sacerdos factus, omnes ferè versus illos memoria mandavi. Quibus vitam, moresque meos ritè instituire collaboravi. Quibus insuper nonnullorum adversum me indebitè obloquentium ora sapius præclusi, eorumque minus ordinatos mores, debito modo ipsis indicavi. Porro ut alij quoque eorundem versuum copiam, usumque faciliorem habere possint; illos in septem Capita distribui (paucis minus necessarijs intermissis) Ungarico quoque idiomate perlucido declarans, reimprimi curavi. Vellem etenim, ut quibuscumque medijs mihi metipso prodesse potui, alijs quoque prodesse possem. Vale ora pro me. Scripsi Tyrnavia gravi valde oppressus corporis infirmitate; magna nihilominus sublimatus mentis claritate. Anno Sanctissimi Salvatoris Domini nostri Jesu Christi 1710. provecta verò senilis ætatis meae 73.

ANDREAS ILLYES
Episcopus Transylvanienſis.

ELŐL JARO BESZED
AZ OLVASOHOZ.

MEg gyermek lévén, mikor Iskolákat kezdettem volna gyakorlani, Csik Szent Györgyön, születésemnek helyén, egy tudós Paptól, azon helynek Plébánosától, hallottam egykor Nagy Cátonak verseit igen dicshatni. Annak okáért minék utánna a' Deák nyelvet annyira értettem volna. Legottan Catoi verseket szorgalmatoson olvasni, megérteni, és emlékezetemben venni igyekeztem. Idő jártába azoknak jó értelmét elmémben fogattam. Végezetre magam is Pappá lévén azokat a' verseket csak nem mindenestől emlékezetemben plántáltam. Mellyekkel életemet, és erkölcsimet jól rendelni fáradoztam. Mellyekkel annak felette némellyeknek ellenem csácogó szájakot bézárlottam: és az ók rendetlen erkölcsököt illendőképpen nekik megjelentettem. Azokáért hogy mások is azon verseknek könnyebben hasznát vehessék. Azokat Hét Fejékre osztottam (kevésbé hasznosakat kihagyván) Magyar nyelven is világosan megfejtvén, viszont kinyomtatattam. Mivel hogy azt akartam; a' minémű eszközökkel magamnak használhattam, másoknak is használhatnék. Légy jó egészségben: imádkozzál érettem. Irtam Nagy-Szombatban, testemnek igen nehéz betegségétől elnyomtatván, mind az által elmémnek nagy világosságával fel-emeltetvén. Szentséges Megváltó JESUS Krisztus Urunknak 1710. élesztendejében. Az én megvénhedet életemnek pedig 73-dik élesztendejében.

ILLYES ANDRÁS
Erdélyi Püspök.

CAPUT I.

1. **S**I Deus est animus, nobis ut carmina dicunt:
Hic tibi præcipuè sit pura mente colendus.
2. Plus vigila semper, nec somno deditus esto:
Ná diuturna quies, vitijs alimenta ministrat.
3. Virtutem primã esse puta compescere lingvã
Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.
4. Sperne repugnando tibi tu contrarius esse:
Conveniet nulli, qui secum dissidet ipse.
5. Si vitam inspicias hominum, si deniq; mores:
Cum culpent alios, nemo sine crimine vivit.
6. Quæ nocitura tenes, quàmvis sint cara relin-
Utilitas opibus præponi tẽpore debet. (que
7. Constans, & lenis ceu res expostulat, esto:
Temporib9 mores sapiens sine crimine mutat
8. Nil temerè uxori de servis crede querenti:
Sapè etenim mulier, quem conjunx diligit
odit. (moneri:
9. Cumquẽ mones aliquem, nec se velit ipse
Si tibi sit charus, noli desistere cceptis.
10. Contra verbosos noli contendere verbis:
Sermo datur cunctis, animi sapientia pau-
cis.

E L S Ó F Ó.

1. **M**Inthogy Isten lélek, a' mint mondgyák
versek:
ötet tiszta szivel tisztellyék emberek.
2. Vigyázz jól mindenkor: sokat ne aluggyal:
Mert hosszú nyugalom sok vétkeket tá-
3. Nagy jószág a' nyelvet lecsillapítani: (plál.
Kedves Isten előtt okossan halgatni.
4. Te ne tusakodgyál teanen magad ellen:
Mert soha nem lehetsz senkinek kedvibe.
5. Hogy ha az emberek életit megnézed:
Senki véték nélkül nem él: meg-isméred.
6. Az ártalmas dolgot, soha ne kedvellyed:
Hasznost, gazdagságnál nagyobra bõcsül-
lyed.
7. Magadat visellyed mint dolog kívánnya:
Idõk szerént erkölcsit bõlcs változtattya.
8. Feleségednek mindenben nem kel hinni:
Néha a' szilzony, férje kit szeret, gyűõli.
9. A' kit intesz, és õ nem akarintetni:
Hogy ha néked kedves, ne szûnyél inteni.
10. A' esáclógók ellen te ne vetekedgyél:
Bõlcseségnek lelke mert nincsen ezeknél.

11. Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus;
Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur. (beri,
12. Rumores fuge. nē incipias novus autor habere.
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
13. Rem tibi promissam certò promittere noli:
Rara fides ideò, quia multi multa loquuntur.
14. Cū te quis laudat, iudex tuus esse memento:
Plus alijs, de te, quàm tu tibi credere noli.
15. Officium alterius multis narrare memento:
Atq; alijs, cum tu benefeceris, ipse fileto.
16. Multorum cum facta senex & dicta recenses:
Fac tibi succurant, juvenis quæ feceris ipse.
17. Ne cures, si quis tacito sermone loquatur:
Conscijs ipse sibi de se putat omnia dici.
18. Cum fueris sc̄elix, quæ sunt adversa caveto:
Non eòdem cursu respondent ultima primis.
19. Cum dubia, & fragilis sit nobis vita tributa:
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.
20. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus.
Accipito placidè, plenè, & laudare memento.
21. Infantem nudum cum te natura creavit:
Paupertatis onus patienter ferre memento.

CAPUT II.

1. **S**I tibi pro meritis nemo respondet amicus:
Inculcare Deum noli, sed te ipse coërce.
2. Ne

11. Szeresséd másokat: de inkább magadot:
Ugy légy jó másoknak: ne szenvedgy károkat.
12. Hir hordozo ne légy: meg ne csalatkozzál:
Okossan halgatni hasznosb csácfogásnál.
13. Mit néked ígirték, másnak ne ígírd:
Sokakat szóllonak hitelit ne vegyed.
14. Mikor dicírtetel, bíro légy magadnak:
Inkáb hidgy magadnak, hogysé mint másoknak.
15. Más jó téteményét sokaknak beszélljed:
Ha másokkal jól térsz, halgatasban vegyed.
16. Sokak cselekedetéről ha beszéltél:
Gondold meg a miket te is cselekedtél.
17. Ne bánd ha valaki alattomban beszél:
Magának gyanos beszédet magáról vél.
18. Mikor jól vá dolgoz, gonoszt távoztasd el:
Nem egy uton járnak utolsók elsőekkel.
19. Minthogy kétséges, romlando az életed.
Másnak halálában reménséged ne ted.
20. Kicsin ajándékát szegény barátodnak:
Ved kedvesen, és dicírd azt másoknak.
21. Minthogy világra mézételen születtél:
Szegénységnek terhet szé vedgyed békével.

MASODIK FŐ.

1. **H**A érdemid szerént nem felelnek néked:
Isten ellen ne szólly: magadat meggyőzzed. A 4 2. Mér.

2. Ne tibi quid desit, quæsitis utere parcè : (to-
Utq; quod est, serues, semper tibi deesse puta-
3. Quod præstare potes, ne bis promiseris ulli:
Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.
4. Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus:
Tu quoq; fac simula: sic ars deluditur arte.
5. Noli homines blandos nimium sermone pro-
bare : (aueps:
Fistula dulce canit, volucrum dum decipit
6. Si tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos:
Instrue, quò possint inopem defendere vitam
7. Quod vile est, carum: quod carum est, vi-
le putato:
Sic tu nec parcus, nec avarus habebis ulli.
8. Quæ culpæ soles, ea tu ne feceris ipse:
Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsū.
9. Quod iustum est petito, vel quod videatur
honestum : (negari.
Nam stultum est petere id, quod possit iure
10. Ignotum tibi nolito præponere notis:
Cognita iudicio constant, incognita casu.
11. Cum dubia incertis versetur vita periculis:
Pro lucro tibi pone diem, quicumq; laboras.
12. Vincere cum possis nonnunquam cede sodali:
Obsequio quoniam dulces vincuntur amici.
13. Ne dubites, cum magna petas, impendere
parva:
His etenim rebus conjungit gratia charos.

2. Mértékletesen ély, hogy ne szűkdöl ködgyél:
Istentől mindeneket e' végre vöttél.
3. Könnyen ne másollyad, mit egyszerigirtél:
Hogy megbócsúltesél, te ne szélesked-
gyél.
4. A' ki hizelkedik: de nincsen jó szível:
Teis fizés néki olyan mesterséggel.
5. A' hizelkedőknek né kel könnyen hinni:
Edeffen szól a' lip madarat megcsalni.
6. Ha fiad vannak, 's értékid nincsenek:
Mesterségre tanics hogy élhessenek.
7. Ala valo, és drága dolgokkal ugy ély:
Hogy másokat mindenekben jól megse-
gelly.
8. Ne cseleked a' miket szoktál gyalázní:
Tanitonak rut, azokrol vádoltatni.
9. A' mi igaz kérjed: másét ne kívánnyad:
Másoknak józágát kívánni nem szabad.
10. Isméretlenéért elne hadd ismérdödöt:
Isméretlen néha megartani szokott.
11. Minthogy veszedelmekben forog életünk:
Jora igyekezzünk: nyertések lehessünk.
12. Noha meggyőzhetnéd, engedgy a' tár-
sodnak:
Engedelmesség szerzdje barátságának.
13. Mikor nagy dolgot kérsz ne szánd kicshint
adni:
Illyen módó másnak jó kedvét nyerhetni.

14. Litē inferre cave, cū quo tibi gratia juncta est:

Ira odium generat, concordia nutrit amorem.

15. Servorum ob culpā cum te dolor urget in irā:
Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.

16. Quem superare potes, interdū vince ferendo:
Maxima enim mortū semper patientia virtus.

17. Conserva potiūs, quæ sunt jam parta labore:
Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

18. Dapsilis interdum notis, & largus amicis:
Cum fueris fœlix, semper tibi proximus esto.

19. Ut sapiens vivas, audi quæ discere possis:
Per quæ semotum vitij, traducitur ævum.

20. Ergo adesto, & quæ sit sapientia, discere legendo:
(fuge lites.

Quod lætum est, animo complectere: sed

21. Si potes ignotis etiam prodesse memento:
Utilius regno, meritis accipere amicos.

CAPUT III.

1. **M**itte arcana Dei, cœlumq; inquirere quid sit.

Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.

2. Iratus de re incerta contendere noli:
Impedit ira animum, ne possit cernere verum.

3. Fac

14. Te ne perlekedgyél kedves társod ellen:
Haragot távoztasd: ély jó szerezetben.

15. Szolgaid vétkéért hogyha megharagszol:
Mértékellyed magad: emlékezzél jórol.

16. A' kit meggyőzhetnél szenvedd békeségben:

Nagy jó találtatik tűrés szenvedésben.

17. Tarcsd meg mit kerestél igaz fáradsággal:
Terhelteik ember néha kár vállalással.

18. Néha a' mint lehet tégy jól barátiddal:
Mikoron boldog vagy; ély szép jóvaiddal.

19. Keress bölcseséget sok jokat tanólván:
Ely igazán, gonosz vétkeket utálván.

20. Azert mi légyen bölcsesség, megtanolyad:

Jó cselekedetekben magad foglallyad.

21. Ha lehet ismértlenekkelis jól tégy:
Erdemiddel barátokat magadnak végy.

HARMADIK FŐ.

1. **I**Stennek titkos dolgait ne vizsgállyad.
Halando ember vagy, magad el ne bizzad.

2. Haragván másokkal ne veszekedgyél:
Haragudott lélek okofsággal nem él.

3. Tégy

3. Fac sumptū properè, cum res desiderat ipsa:
Dandum etenim est aliquid, cum tempus postulat, aut res. (mento.)
4. Quod nimium est fugito: parvò gaudere metuta magè est puppis, modicò quæ flumina fertur.
5. Quod pudeat socios prudens celare memento:
Ne plures culpent id, quod tibi displicet uni.
6. Nolo putes pravos homines peccata lucrari:
Temporibus peccata latent, & tēpore parent.
7. Corporis exigui vires contemnere noli:
Consilio pollet, cui vim natura negavit.
8. Quem scieris non esse parem tibi, tempore cede:
Victorem à victo superari sæpè videmus.
9. Adversus motum noli contendere verbis:
Lis minimis verbis interdum maxima crescit.
10. Quid Deus intendat noli perquirere sorte:
Quid statuatur de te, sine te deliberat ipse.
11. Invidiam nimio culcu vitare memento:
Quæ si non lædit, tamen hanc sufferre molestum est.
12. Esto animò forti, cum sis damnatus iniquè:
Nemo diù gaudet, qui iudice vincit iniquò.
13. Litis præteritæ noli maledicta referre:
Post inimicitias iram meminisse malorum est.
14. Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse:
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

3. Tégy hamar költséget, dolog úgy kívánván:
Adnod kel valamit az idő úgy hozván.
4. Sokakat távoztasd: kevéssel bé-érjed:
Bátorságosb hajó kicsin vizben hidgyed.
5. Mitszégyenlenek társaid, eltitkollyad:
Ne sokan gyalázzák; ne nyilatkoztassad.
6. Gonosz emberek vétkei kitudódnak:
Bizonyos időben kinyilatkoztatnak.
7. Kicsin testnek ereit meg ne utálljad:
Sőt természetnek nagy tanácsát csudálljad.
8. A' kit látz hamissan rajtad uralkodni:
Békével szenvedgyed: Isten megitili.
9. Te ne vetekedgyél jó ismérőssóddel:
Nagy pörpatvar támad néha kis igikkel.
10. A' mit Isten akar sorfal ne vizsgáljad!
Mit rendelt te rólad, végbe viszi tudgyad.
11. Minden modon távoztassad irigységet:
Mert keferúséggel bétölti szivedet.
12. Erős szivel légy hamissan kárhoztatván:
Sokáig nem örvend, ki vádolt hamissan.
13. Elmult törvénynek átkait ne emlitsed:
Ellenkezések után haragot győzzed.
14. Ne dicstirjed magadot, se ne gyalázzad:
Hivságos dicsőséget ne kapdossad.
15. Mér-

15. Utere quæsitis modicè, cum sumptus abundat :
(longô:

Labitur exiguò, quòd partum est tempore

16. Insiens esto, cum tempus postulat aut res :
Stultitiam simulare locò, prudentia summa est

17. Luxuriam fugito, simul & vitare memento :
Crimen avaritiæ : nam sunt contraria famæ.

18. Noli tu quædam referenti credere semper :
Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.

19. Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli :
Nam nullû crimen vini est, sed culpa bibētis :

20. Consilium arcanum tacito comitte sodali :
Corporis auxilium medico comitte fideli.

21. Successus noli indignos tu ferre molestè :
Indulget fortuna malis, ut lædere possit.

CAPUT IV.

1. **P**ROspice, qui veniunt, hos casus esse ferendos
Nam leuius lædit quid quid prævideris ante.

2. Rebus in adversis animum submittere noli ;
Spem retine : spes una hominem nec morte relinquit.

3. Rem tibi quam noscis aptam dimittere noli :
Fronte capillata est post hæc occasio calva.

4. Quid sequitur specta, quodq; imminet ante
videto. (utramq;

illum imitare Deum, qui partem spectat
5. For-

25. Mértékletessen ély, sok költséged lévén ;
Rövid idő alatt el-kél sok keresmén.

16. Igen együgyű légy, idő úgy kívánván :
Mint egy bolondságot magadról mutatván.

17. Bujaságot, fősvénységet távoztassad :
Ezekkel jó híredet meg ne mocskollyad.

18. Némelly beszédeknek ne adgy hitelt könnyen :

Sokakat szollóknak hitek mert nincsé.

19. Részeg vétkezőnek nincs semmi mentsége :
Né bornak ; sőt az ivonak vagon vétke.

20. Titkos tanácsodat igaz barátodra :
Beteges testedet bizzad hiv orvosra.

21. Méltatlan embernek van elő menése.
Kedvez a' szerencse, hogy olyant megsértse.

NEG Y E D I K F Ö.

1. **E**Lévémegnézzed, a' mik történhetnek :
Kevésbé artanak, mellyek ismértettek.

2. Haborusagokban jó kedved ne rontsád :
Még az halálbanis reménséged tartsád.

3. Melly dolog jó néked, könnyen ne bocsássád
Né mindenkor szolgál jó szerencse, tudgyad

4. Következőt nézzed : jó vendőt tekéntséd :
Minden dolgaidban az Istent kövesséd :

5. Mér-

- 5. Fortior ut valeas: interdum parcior esto:
Pauca voluptati debentur: plura salutis.
- 6. Judiciū populi nunquam contempseris unus:
Ne nulli placeas du vis contemnere multos.
- 7. Sit tibi præcipuè quod primum est, cura salutis:
Tempora ne culpes cū sis tibi causa doloris.
- 8. Somnia ne cures: nam mens humana quod optat: (ipsum.
Cūm vigilat sperans, per somnum cernit id
- 9. Instrue præceptis animum, nec discere cesses:
Nam sinè doctrinā vita est quasi mortis imago
- 10. Cōmōda multa feres: sin autem spreveris illud:
Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse.
- 11. Cūm rectè vivas, ne cures verba malorum:
Arbitrij nostri non est, quid quisq; loquatur.
- 12. Productus testis, salvō tamen ante pudore:
Quantumcunq; potes celato crimen amici.
- 13. Sermones blandos, blæsosq; cavere memento:
Simplicitas veri sana est: fraus ficta loquendi.
- 14. Segnitiam fugito, quæ vitæ ignavia fertur:
Nam cum animus languet, consumit inertia corpus.
- 15. Interpone tuis interdum gaudia curis:
Ut possis animō quemvis sufferre laborem.
- 16. Alterius dictum, aut factum ne carperis unquam:
Exemplo simili ne te derideat alter.

17. Quæ

- 5. Mertékleteffen ély hogy légy jó erőben.
Idvótségben őrvendgy, ne győnyörűségbé
- 6. Népek itiletit soha ne utálljad:
Azok jó kedvetül magad meg ne foszszad.
- 7. Jó gondgyat visellyed jó egészségednek:
Te vagy nem az idő oka betegségnek.
- 8. Ne gondoly alommal: mert a' mit kívántál:
Aluván álmadban olyan dolgot láttál.
- 9. Jól tanulj mindenkor, soha meg ne szűnyél:
Jó tudomány nélkül ember mint barom él
- 10. Sok hasznaid léznek: ha pedig megveted:
Jó tudománt: magadot nagy kárba ejted.
- 1. Ely igazán: ne gondoly gonosz igikkel:
Mellyeket ellened ellenséged belzél.
- 2. Bizonyságul hivattatván a' mint lehet:
Igazan titkollyad barátodnak vétket.
- 3. Távoztassad hizelkedő beizédeket:
Tarcsd igazán szolló jó egyűgyűséget.
- 4. Elkerüllyed a' mi restségnek hivatik:
Midőn lélek lankad a' test tunyálkodik.
- 5. A' te gondaidban őrdmed élitfed:
Minden dolgaidot jól végbe viheszed.
- 6. Másoknak cselekedetit ne kárpálljad:
Hasonló példat magad ellen ne halljad.

B

17. Mi-

17. Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato:
Augendo serua, ne sis quem fama loquatur.
18. Cùm te diuitiæ superant in fine senectæ:
Munificus facito vivas, non parcus amicis.
19. Utile consilium dominus ne despice serui:
Nullius sensum, si prodest, templeris unquã.
20. Rebus, & in censu, si non est quod fuit antè:
Fac vivas contentus eò quod tempora præbent.
21. Uxorem fuge, ne ducas sub nomine dotis:
Et compescere fac, si coeperit esse molesta.

CAPUT V.

1. **M**ultorum disce exemplo, quæ facta sequaris:
Quæ fugias. Vita est nobis aliena magistra.
2. Quod potes id tentes, operis ne pondere pressus:
Succumbat labor, & frustra tentata relinquant.
3. Quod nōsti haud rectè factum, nolito tacere:
Ne videre malos imitari velle tacendo.
4. Judicis auxilium sub iniquâ lege rogato:
Ipsæ etenim leges cupiunt, ut jure regantur.
5. Quod merito pateris, patienter ferre memento
Cum quæ reus tibi sis, ipsum te iudice damna.
6. Multa legas facito, perlectis perlege multa:
Nam miranda canunt, sed non credenda poetæ.

17. Miket fors néked adott ne tékozollyad:
Meg ne gyaláztassál: öregbitven tartassál.
18. Ha sok gazdagságid vannak vénségedben:
Barátidnak kedveskedgyel szűkségekben.
19. Szolgádnak hasznos tanácsát meg ne vessed
A' mi használ néked, mindentől bévegyed.
20. Mik az előtt voltak, ha nincsenek néked:
Elly békével azzal, mit az idő enged.
21. Feleséget ne végy gazdagság kedvéért:
Megganyargasd őtet gonosz erkölcsért.

ÖTÖDDIK FŐ.

1. **S**okaknak példája légyen követésre:
Igazak élete életünk mestere.
2. A' mi tőled lehet azt jól végbe vigyed:
Igen terhes dolog el ne nyomjon téged.
3. Kiálcson gonosz cselekedeteket látván:
Ne láttassál gonoszt követni, halgatván.
4. Hamis törvényt meg jelencsed a' Bironak
Törvények kívánniak, hogy megtartassanak. (vedgyed)
5. A' mit méltán szenvedsz, békével szenvedkecsnek ismervén, magad megitillyed.
6. Olvassad azokat, mik jóknak látszanak:
Sokat de nem hiendőt Poéták irnak.

7. Inter convivas fac sis sermone modestus :
Ne dicare loquax, dum vis Urbanus haberi.
8. Conjugis irata noli tu verba timere : (rat.
Ná lachrymis struit insidias, dú fœmina plo-
9. Utere quæ sitis, sed non videaris abuti : (tur.
Qui sua consumit, cùm deest, aliena sequun-
10. Fac tibi proponas, mortem non esse timendâ :
Quæ bona si non est, finis tamen illa malorum est.
11. Uxoris linguam, si frugi est, ferre memento :
Namq; malum est, nil velle pati, nec posse tacere.
12. Dilige non ægrâ charos pietate parentes :
Nec matrê offendas, dú vis bonus esse parenti.
13. Despice divitias, si vis animo esse beatus :
Quas qui suspiciunt, mendicant semper avari.
14. Comoda naturæ nullô tibi tempore deêrunt :
Si contentus cõ fueris, quod postulat usus.
15. Incautus cum sis, nec rem ratione gubernes :
Noli fortunam, quæ non est, dicere cœcam.
16. Cũ fueris locuples, corpus curare memento :
Æger habet dives numos, se non habet ipsũ.
17. Verbera cùm tuleris discens aliquando magistri :
Fer patris imperium, cum verbis exit in iram.
18. Res age, quæ profunt, rursus vitare memento.
In quibus error inest, nec spes est certa laboris.

19. Quod

7. Csendes beszédû légy a' lakodalomban :
Ne mondasál csácsogonak sokat szolván.
8. Ne gondoly feleségednek haragjával :
Incselkedik alszóny tettetett sírással.
9. Elly kerelményeddel, mint a' szükség
hozza :
Magáét tékozló másokét kívánnya.
10. Bátorítsad szived : ne fély az haláltól.
Azzal menekedél sok nyomoruságtól.
11. Feleséged nyelvét, ha hasznos szened
gyed : (gyed.
Semmit nem szenedni, nem jo azt elhid-
12. Jól cselekszel atyád fiait szeretvén :
Anyádot ne bántsd azokhoz jo lévén.
13. Vésd meg gazdagságot; szolgálly az Isten-
nek : (nek.
A' kik kincset gyájtnek fősvényekké lész-
14. Testi táplálások meglésznek tenéked :
Azzal elégedvén mire van szükséged.
15. Ha nincs okosságod jo gondot viselni :
Miért a' szerencsét vaknak mondogod lenni.
16. Gazdag lévén, viselly gondot a' testedre :
A' gazdag gyötrődik, ha nincs egészsége.
17. Tanolo lévén verettél mesteredtől :
Parancsolatot bévegyed az Atyádtól.
18. A' mik használnak, azokat cselekedgyed
A' mellyek ártanak, azokat kerüllyed.

B 3

19. A'

- 19. Quod donare potes, gratis concede roganti:
Nam rectè fecisse bonis in parte lucrorum est.
- 20. Quod tibi suspectum est, confestim discute
quid sit: (nocere.
Namquè solent, primò quæ sunt neglecta
- 21. Cum te detineat veneris damnosa voluptas:
Indulgere gulæ noli; quæ ventris amica est.

CAPUT VI.

- 1. **C**um tibi proponas animalia cuncta timere:
Unum hominem tibi præcipio plus esse
timendum.
- 2. Cùm tibi prævalidæ fuerint in corpore vires:
Fac sapias: sic tu poteris vir fortis haberi.
- 3. Auxilium à notis petito, si fortè laboras:
Nec quisquam melior medicus, quàm fidus
amicus.
- 4. Cùm tibi vel socium, vel fidum quæris amicū:
Nō tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.
- 5. Utere quæsitis opibus: fuge nomen avari:
Quid tibi divitiæ profunt, si pauper abundas.
- 6. Si famam servare cupis, dum vivis, honestam:
Fac fugias animō, quæ sunt mala gaudia vitæ.
- 7. Disce aliquid: nā cum subitō fortuna recedit:
Ars remanet, vitamquè hominis non deserit
unquam.

8. Per-

- 19. A' mit ajándékon adhatz, ad kérőnek:
Jókkal jót mivelni, része nyereségnek.
- 20. Miről gyanakodol szükség megvizsgálni:
Az elhenyélt dolgok megszoktak ár-
tani.
- 21. Holott a' bujaság háborgat tégedet:
Torkolságnak ne engedgyed a' testedet.

HATODIK FŐ.

- 1. **H**olott felhetsz minden lelkes álla-
toktól:
Inkább kel tartanod néked egy embertől.
- 2. Ha jó egészséged vagy a' testedben:
Okossan élly, hogy meg ne sértődgyél
ebben.
- 3. Nyavalyádban kérj segítséget másoktól:
Jó orvosság segéttetni barátidtól.
- 4. Mikor barátot keresz tennen magadnak:
Ne szerencséjér, sőt életét nézd annak.
- 5. Ely gazdagságiddal: ne légy fősvénység-
ben: (ségben.
Mit hasznal gazdagság ha élsz szegény-
ben.
- 6. Ha akarod megtartani jó híredet:
Távoztassad testednek gyönyörűségét.
- 7. Tanoly mert ha jó szerencse eltávozik:
Jó tudományokban lelked örvendezik.

B 4

8. Hal-

8. Perfpicito tecum tacitus, quid quisq; loquatur
Sermo hominē mores & celat, & indicat idē.
9. Exerce studium, quā vis perceperis artem;
Ut cura ingenium, sic & manus adjuvat usū.
10. Multum ne cures venturi tempora fati:
Non timet is mortē, qui scit contemnere vitā.
11. Disce, sed à doctis: indoctos ipse doceto:
Propaganda etenim rerum doctrina bonarū.
12. Hoc bibe quod possis, si tu vis vivere sanus:
Morbi causa mali est homini quandoque voluptas. (baris)
13. Laudāris quodcunq; palam, quodcunq; pro:
Hoc cave ne rursus levitatis crimine damnes.
14. Tranquillis rebus quæ sunt adversa caveto:
Rursus in adversis melius sperare memento.
15. Discere ne cesses, curā sapientia crescit:
Rara datur longō prudentia temporis usū.
16. Parcè laudato, nam quem tu sæpè probāris:
Una dies qualis fuerit, monstrabit amicus.
17. Ne pudeat, quæ nescieris, te velle doceri: (le.
Scire aliquid laus est, pudor est nō discere vel.
18. Demissos animo, ac tacitos vitare memento:
Quō flumen placidum est, forsan latet altius unda.
19. Cū tibi displiceat rerum fortuna tuarum:
Alterius spectā, quo sis discrimine pejor.
20. Quod potes id tenta: nā littus carperet remis:
Tutius est multò, quā velū tendere in altū.

8. Halgald miképpen emberek beszélnek:
Beszéd jelenti erkölcsit embereknek.
9. Gyakorlyad szünetlen jó mesterségedet:
Gyakorlatosság tartya mesterségeket.
10. Ne busuly hogy halál választ a' világtól:
Eletit utáló nem fél az haláltól.
11. Jól tanics másokat: tanittalsál mástól:
Minden jó tudomány vétetik másoktól.
12. Annyit igyál; megmaradgyon jó egészség:
Oka betegségnek testi gyönyörűség.
13. Akár melly dolgot, ha nyilván megdi-
cirtél:
Vizont meg ne gyalázd álhatatlan szivel
14. Csendes dolgokban ellenkezőt távoztasd:
Ellenkezésekben jó reménséged tarcsd.
15. Bölcseséget tanolni te meg ne szűnnyél:
Okosság adatik hosszú jó éléssel.
16. Felettéb ne dicírdjed felebarátod:
Hamar megtudodik ki légyen barátod.
17. A' miket nem tudcz, ne szégyenlyed ta-
nolni:
Nem gyalázat, sőt dicíret tanittatni.
18. Nem könnyen hihetni halgato embernek:
Nagy mélysége lehet lassu folyo viznek.
19. Szerencséd folyása ha nem tetszik néked:
Mások szerencséje mint foly megnézheted
20. A' mit végbe vihetsz, azt vegyed magadra
Elsüllyed az hajó, ha nem juthat partra.

21. Contra hominem justū pravè contendere nōli
Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

CAPUT VII.

1. **E**Reptis opibus, noli mœrere dolendo :
Sed gaude potius, si non contingat habere.
 2. Est jactura gravis, quæ sunt, amittere damnis :
Sunt quædã, quæ ferre decet patienter amicū
 3. Tempora longa tibi noli promittere vitæ :
Quocunque ingrederis, sequitur mors corpus ut umbra.
 4. Cede locum læsus fortunæ, cede potenti :
Lædere quæ potuit, prodesse aliquando valebit.
 5. Cum quid peccâris, castiga te ipse subinde :
Vulnera dū sanas, dolor est medicina doloris.
 6. Damnâris nunquam post longum tempus
amicum :
Mutavit mores; sed pignora prima memento.
 7. Grator officijs, quo sis mage gratiores to :
Ne nomen subeas, quod dicitur officiperda.
 8. Suspectus caveas, ne sis miser omnibus horis :
Nam timidus, & suspectis aptissima mors est.
 9. Cum fueris servos proprios mercatus in usus :
Et famulos dicas, homines tamē esse memento
 10. Quã primūm rapienda tibi est occasio prima :
Ne rursus quæras, quæ jam neglexeris antè,
11. Mor-

21. Te ne patvarkodgyal igaz ember ellen :
Mert hamiságodért megbüntet az Isten,

HETEDIK FŐ.

1. **E**L-vesztvén gazdagságidot ne tóród-
gyél : (kedtél.)
Sőt örvendezz, hogy nagy butul mende-
 2. Nagy kárvalas mindeneket elveszteni :
Sok dolgot kell barátodért elszenvadni.
 3. Hozszu életet ne igirj te magadnak :
Minden helyen lehetsz torkában halálnak
 4. Engedgy szerencsének, attól megsértet-
vén :
A'ki megsérthetett; segíthet joltévén.
 5. Tudván hogy vétkezted, hanyargaid ma-
gadat :
Sebeid gyógyítván, szenvedsz fájdalmakat.
 6. Barátod hozszu idő után ne kárhoztassad :
Valtoztatta erkölcsit: viszszu fogadgyad:
 7. Jo téteményekért te légy háláado :
Ne mondásék rolad : háládatlankodó.
 8. Tavoztassad, ne légy mindenkoró gyanos
Illendő halálhoz, ki mindenkor gyanos.
 9. Mikor teñé magadnak szolgákot fogadsz :
Emlékezzélmeg hogy embereket fogadsz.
 10. Első alkalmatolságot vedd magadnak :
Hogy buvat ne vallya az elmulatásnak.
11. Ne

11. Morte repentinâ noli gaudere malorum:
Felices obeunt, quorum sine crimine vita est.
12. Cum tibi sit conjunx, & res, & fama laboret:
Vitandum ducas inimicum nomen amici.
13. Cum tibi contingat studio cognoscere multa:
Fac discas plura, & vites non velle doceri.
14. Securam quicumque cupis traducere vitam:
Nec vitijs hæreere animû, quæ morib9 obsunt.
15. Hæc præcepta tibi semper relegenda me-
mento:
Invenies aliquid, tu in quo te utare magistro,

*Catonis quosdam versus non scribere duxi:
Illorumq; loco hi septem sunt annumerandis*

1. **L**ectio librorum esca animi est, quæ si bona
prodest:
Si mala sit, nō parva solet dare damna legenti
2. Libros scruteris, quamvis opulentus haberis:
Stellis, atq; herbis vis est; sed maxima verbis.
3. Omnia quæ mala sunt fugias; sed tempore in
omni:
Sit liber in manibus, qui bona multa dabit.
4. Si puer hoc sciret, quantû doctrina valeret:
Rarò dormiret; sed noctè, dieq; studeret.
5. Ast homines pauci curant perquirere verum:
Perdere rem caram tempora nostra solent.
6. Dis

11. Ne örüly halálán gonosz embereknek:
Bolüogul hálnak meg, a' kik nem vétkez-
nek.
12. Feleséged lévén, ha kevés értéked:
Másokkal ne légyen vendégeskedéged.
13. Hogyha sok dolgokat te jól megtanoltál:
Még többeket tanóly: többre taníttassál.
14. Ha bátorságos életü kívánsz lenni:
Leikedet vétkekkel meg nem ferteztetni
15. Ez regulakót mindenkor megolvassad:
Találz valamit, mellyre magad tanítsad.

*Minihogy verseiböl Catónak kihagytam:
Azoknak helyébe ez hetet számláltam.*

1. **K**önyvek olvasása a' léleknek étke:
Ha jó, építője, ha gonosz, vesztője.
2. Ha gazdag lélsziszis könyveket vizsgál-
lyad:
Csillagok, fűek, igik erejét lássad.
3. Minden gonosztól fuss; de minden idő-
ben,
Jó könyvek legyenek a' te kezeidben.
4. Ha gyermek tudná hasznát a' tudomány-
nak:
Eijel, nappal tanolná értelmét annak.
5. De kevés emberek igazat keresnek:
Igen drága, dolgot könnyen olveztnek.
6. Em-

6. Discite mortales semper cognoscere verum:
Sic etenim Dominus noscitur ipse Deus.
7. Discatis veluti sitis de tempore tuti:
Vivatis puri quasi sitis cras morituri.

Admonitio Interpretis.

1. **V**Os omnes moneo: pueri, juvenesq; senesq;
Catonis doctos semper condiscite versus.
2. Hos siquidem versus Hannali tramite duxi:
Ut Gens Hunnorum melius condiscere possit.
3. Prudentes homines nituntur discere semper
Sic etenim cuncti sapientes efficiuntur.
4. Per medias tenebras oriuntur lumina justis:
Munifici summâ, Domini magni pietate.
5. Hæc Catonis ego subjeci carmina prælo:
Ut homines docti & sapientes efficiantur.
6. Omnia prudenter, sapienter perfice semper:
Semper enim sapiens conatur vivere rectè.
7. Quisquis amat mundum tibi prospice quo sit
eundum: (cladis.
Hæc via qua vadis, via pessima, plenaquè
8. Omnibus in rebus tibi cum Deus auxiliatur:
Est dignum verè ut Deus à te semper ametur.
9. Quisquis amat Dominû cognoscitur ille beat⁹
Hunc etenim Dominus benedicet tempore in
omni.
10. Concelebrate Deum cœli, terræq; potentem:
Ut Deus omnipotens, det vobis gaudia verâ.

Ama

6. Emberek igazságot megismerjétek:
Illyen módon az Ur Istent ismeritek.
7. Tanoljatok mintha örökké élnétek:
Mint holnap meghalók úgy tisztán éljé-
tek.

Magyarázonak Intése.

1. **G**Yermeket, ifjat, és vén embert intek:
Catonak verseit ti jól megértsetek.
2. Imé ez verseket jól megmagyaráztam:
Hogy Magyar Nemzetemet jól tanithassátok.
3. Okos emberek mindenkor jól tanolnak:
Hogy nagy bölcseséget nyerjenek magok-
nak.
4. Sötétségek által fényességek jönnek:
Isten jóvoltából igaz embereknek.
5. Ez verseit Cátonak kinyomtattattam:
Hogy embereket bölcseségre tanítsam.
6. Minden dolgot célekedgyél bölcseségbé:
Igyekezik a' bölcs élni bölcseségben.
7. Világ szeretője, hová még meg nézzed:
Ez ut a' mellyen jársz, törbe viszen téged.
8. Mindenekben téged megfegét az Isten.
Mélto tőled szerettetni mindenekben.
9. Ki Istent szereti boldoggá tétetik:
Mert minden időben Istentől áldatik.
10. Meñyeknek földnek Istent dicíri jétek:
Hogy igaz örömet Isten adgyon néktek.

Ma-

Amara Interpretis de gravi valdè oppressiva infirmitate, Lamentatio.

EGO miser homo, qui mortem expecto, animo contristato. Cum quanto mœrore, corporis dolore crucior in hoc lecto. Melius esset obire: Ex hoc mundo migrare. Respice me Deus, Meique miserere. Quia non est amicus: Nec fidelis medicus, Qui meum dolorem posset perlenire.

Ad quam miseriam ecce sum redactus. qui eram honoratus. Ab omnibus hominibus sum despectus: Sic decepit me mundus. Amicis sum privatus: Gravi morbo affectus. Rogo te adjuva me misericors Deus: Quoniam non est amicus: Nec fidelis medicus, Est homo ingratus, & maliciosus.

Vulpes in laqueum, lupus in foveam repente incidit. Homo vinculatus carcere inclusus, miserrimè se sentit. Ad mortem destinatus, atq; sententiatus incessanter gemit atque contremiscit. Sic homo consternatus, gravi morbo affectus miserias sentit, semper ingemiscit.

Imploro Dominum, quatenus miserum adjuvet me famulum. Alios etiam juvare dignetur: ne valde contristentur. Mœrorem atq; luctum

con-

Magyarázonak igen nehéz elnyomó betegségéről keserves sivalma.

EN nyomorult ember, ki az halált várom, látván nyomoruságom, Melly búval bánattal, Testi fojdalomokkal, én ez ágyban kinlodom. Jobb lőt volna halálom: Ez világtól megválnom: Tekéncs már én reám Uram Teremtöm. Mert nincs oly jó barátom: sem pedig hiv orvosom, A' ki enyhitené keserves fájdalomom.

Melly nagy nyomoruságra imé jutottam, ki tiszteletben voltam. Minden emberektől már megutáltattam: Világtól elalattattam, Barátimtól fosztattam: Nyavalyától rontattam. Kértek téged segélyem irgalmas Isten. mert jó barátom nincsen: Igaz orvosom nincsen. Haládatlan az ember 's álnok mindenekben.

Mint roka az törben, farkas az veremben véletlenül béefik: Megfogadtatott, tömlőczben rekesztetett ember miként vajuszik. Halálra íteltetett, és sententziáztatott, igen retteg, sohajt, és sohász kodik: Így földre esett ember nehéz betegségében, keservesen szenved, jajgat, és nyögődik.

Kérem az Ur Istent: nyomorult szolgálját segéllyen meg engemet: Malokotis, az kik

C

jora

convertat in gaudium: quatenus gaudentes serviamus ipsum; Post hanc miseram vitam donet nobis gloriam. In cœlo cum Sanctis Deum collaudemus.

Domini DEI fiat beneplacitum, quod castigat filium. Nam Sanctum etiam castigavit Jobum, atque probavit illum: An habeat in cœlo, spem in Domino DEO: Est etiam mea fides in DEO. Post hanc miseram vitam, donet nobis gloriam. In cœlo cum Sanctis Deum collaudemus.

Maligni homines, qui te non metuunt: Justitiam deserunt: Doctores spirituales, vitæ magistros impudenter contemnunt: Juxta placitum vivunt: gutturi inserviunt: Nisi convertantur verè peribunt. Juxta plac. &c.

Miserere Deus ignavis populis: Illumina doctrinis: Malum rejiciant: bonum percipiant: tibi bene serviant: Quatenus te jugiter venerentur in mundo: Post mortem lætentur tecum in Cœlo. Quatenus te jugiter &c.

Laus, gloria DEO Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: In personis trino, in natura uni Omnipotenti Deo. Terræ cœli Creatori, & salutis datori; Omnium bonorum Sancto largitori. Terræ, cœli Creatori & salutis &c.

jora igyekeznek, legéllyen mindeneket: Méltotásék szívünket örökre fordítani: Mindenkor örömmel szolgáljunk ő néki. Eletünket végezvén, dicsőségben bévigyen; Szentekkel az Istent dicsírjük Mennyekben.

Légyen az Istennek kedves akarattya, hogy fiat lanyargattya: Mert a' Sz. Jobotis próbára bocsátta, ugyan csak megpróbálta, hogy ha vané mennyekben reménsége Istenben: De vagyon nekemis hitem Istenben: Eletünköt végezvén, dicsőségbe bévigyen: Szentekkel az Istent dicsírjük Mennyekben.

A' gonosz emberek, kik tóled nem félnek: Igaság ellen törnek. Lelki Tanitokot, jora oktatókat szentelenül megvetnek: Kedvek szerént ők élnek: Torkoknak kedveskednek: Hogy ha meg nem térnek bizony elvesznek. Kedvek szerént &c.

Könyörűly Ur Isten, tudatlan népeken: világosítsd szivekben: Hogy gonoszt megvetvén, és a' jot követvén, Legyenek szent kedvedben: Hogy tégedet ez földön szolgálván mindenekben: Viteffenek Mennyben örök dicsőségben. Hogy tégedet &c.

Dicsíret, dicsőség légyen az Istennek: Atya Fi Szent Léleknek: Az három személynek, állatnyában egynek: Föld Meny Teremtőjének: Idvőség szerzőjének: lelkek szentelőjén k. Minden jók adoja Szentséges Istennek. Idvőség szerzőjének, lelkek szentel. &c.

Spes nostra in DEO collocanda est.

1. **Q**uos Pater Æthereus dulci est amplexus amore.
Hos gemitu, & luctu supplicijsq; premit.
2. **Quæ** Deus humanæ seu sint bona seu mala vitæ:
Immittit, placido pectore ferre decet.
3. **N**ō homo novit enim quidnā utile quidve pe-
Donec in hoc tristi vivitur exilio. (tendū)
4. **M**ortales miseri res charas atquē salutem,
Cum nec pensarent perdere sæpe solent.
5. **M**ortales multi jucundè sæpe quiescunt:
Heu miser in lecto torqueor ipse meo.
6. **O** Sancti quæso vos: intercedite cuncti:
Ut Dominus miserū, sublevet hunc famulū.
7. **C**um miser ærumnis duris affligerer & me
Iratā traheret, fors violenta, manu.
8. **A**uxilium Domini supplex in vota vocabam.
Cassa nec auxilio verba vocantis erant.
9. **A** Domino spes auxilij mihi certa futura est:
Qui terram artificij fecit & astra manu.
10. **A** Domino speranda salus, opus ille salutis;
Solutus habet, vita hinc, non aliunde venit.
11. **M**i Deus ista tuas mea vox ascendat ad aures:
Polliciti serva me ratione tui.
12. **A**fflictus miserè jaceo: miserere jacentis:
Et te hoc pollicitum sis memor esse mihi.

*Mors**Reménségünk Istenben kell helyheztennünk.*

1. **A***kiket az örök Atya ISTEN szeret:
Mindeneket nyomoruságokkal illet.
2. **M**iket az emberre bocsát az Úr Isten?
Jokot vagy gonoszokot, mindent béve-
gyen. (néki)
3. **M**ert ember nem tudja, mi halznos ő.
Méglen ez világon szükség lészen élni.
4. **M**inden jó dolgokot nyavalyás emberek:
Mikor nemis gondolnák, hamar elveszt-
nek.
5. **S**okan az emberek kedvesen nyugosznak:
Engem az ágyamban gyötrenék fájdalmak
6. **I**stennek minden Szentí könyörögjete:
Sok nyomoruságok rolam véteffenek.
7. **M**ikor sok fájdalomokkal, sanyargattattá:
Istennek jó völtát segítségül hittam.
8. **M**eghalgatta Isten az én könyörgésem:
Es jó segítségét bocsátotta nékem.
9. **I**stenben helyheztettem reménségemet:
Ki teremtette az földet, és Egeket.
10. **I**stentől remélhettyük mi idvőségünk:
Kitől jora igazgattatik életünk.
11. **U**ram Isten halgasd meg könyörgésemet:
Igireted szerént tarcsd meg életemet.
12. **I**gen lenyomattattam, emelyfel engem:
Emlekezzél hogy ezt megigirted nékem.

*C 3**Nem*

Mors non est timenda sed desideranda.

1. **C**ertius est quã mors, quã mors incertius est Ignorant hõines quãdo venire solet. (nil
2. Cum mortis genus & metã nescimus & horã: Ad mortem sese quemq; parare opus est:
3. Serius, aut citiùs metam properamus ad unã Omni ad mortem horã curritur absq; mora.
4. Est comũne mori, mors nulli parcat honori: Nullus tam fortis cui parcant spicula mortis.
5. Omnes majores mors occupat atq; minores: D: bilis, & fortis veniunt ad funera mortis.
6. Dives, inops, simili nascuntur lege, simulq; Decedunt nudi, Rex & egenus homo:
7. Mille modis morimur mortales nascimur uno Sunt hominum morbi mille, sed una salus.
8. Dilige tu dominũ: mortis non tela nocebunt: Non timet is mortem qui scit amare Deum.
9. Felicem sortem, benè posse occumbere mortẽ: Orandus Deus est: det bene posse mori.
10. Quotquot sunt artes non est præstantior ulla Quam benè felici discere morte mori.
11. Non mihi sit durum, quod novi me moriturũ Nec mortem fl:bo, nam tecũ Christe manebo
12. Jam quis sit rerum finis quã meta laborum. Hoc operæ pretium noscere grande fuit.
13. Regnum cœlorum requies est plena laborum: Nil ibi deficiet Deus omnibus omnia fiet.

Nem kel az haláltól félnünk; sőt azt kívánnunk.

1. **N**incs bizonyosb, és bizonytalanb halálnál Né tudgyák emberek kit mi módó kãszál
2. Minthogy halálunknak idejét né tudgyuk: Mindenkoron kãlzen halálunkot várjuk.
3. Késõn vagy hamaréb egy czélra sietünk: Minden orãban halálhoz közelgetünk.
4. Közõnséges halál minden embereknek: Né ked vez szegénynek, sem Fejedelemnek.
5. Nagyokot, kicsineket halál lekãszál: Erõfiet, erõtlent verembe tãszigál.
6. Gazdag és a szegény egy modon születnek: Kãrãly, kolõus mezitelen kivitetnek.
7. Egy modon születünk: ezer modon halunk Ezer betegségünk, csak egy idvõségünk.
8. Szeressed az Istent, halál nem árt néked: Nem félsz az haláltól, ha Istent szereted.
9. Bõlõog sors embernek jól tudni meghalni Kérjed az Ur Istent tanitsõn jól halni.
10. Nem lehet embernek jelesb mestersege: Ugy tudgyon meghalni légyen idvõsége
11. Ne légyé nehéz neké, hogy megkel halnõ: Mert vejed Jესusom lãlzen én lakãsom.
12. Mi légyen vége minden fáradtságoknak: Szükseg azt meg tudnunk nekünk halandoknak.
13. Menyország fáradozóknak nyugodalma: Isten lãlzen ottan mindennek jutalma.

Auxilium Dei implorandum, eiq; obsequium nostrum offerendum.

1. **M**ortales multi placidè cum sæpè quiescunt
Terribili morbo vexor, & afficior.
2. Hebdomadas denas infelix opprimor ecce :
Destituorq; miser viribus ipse meis.
3. Respice me miserere Pater pius esto roganti :
Nam miser ærumnis opprimor immodicis.
4. Affl. cti miserere animi, veniamq; precanti:
Annua: nec miserum deseruisse velis.
5. Respice ad ærumnas miseri: iustolle jacentem
Legis enim nequeo non memor esse tuæ.
6. Me bonitate tuâ foveas ut vivere possim :
Nam mea sunt leges gaudia summa tuæ.
7. Te sine nulla salus sine te mihi nemo redemptor
Mi Deus optatam ne remoreris opem.
8. Ipse vides quod amè tua quod mandata capes-
Da solita vitam pro pietate mihi. (sam:
9. En tua ferventer mandata ego semper amavis:
Vivere iustitiæ me fer amore tui. (vixi:
10. Semper amans recti, semper sine crimine
In populo laudes eloquar ipse tuas.
11. Legis iussa tuæ mihi sunt pro carmine dulci;
Donec in hoc tecto corporis exul ago.
12. Pro bonitate tua mecum fac & utere servo:
Et tua me doceas posse statuta sequi.

ISTEN

ISTEN segítségét kel kérnünk, és néki szolgálatainkot bémutatnunk.

1. **M**ikor másoknak van kedves nyugodalmok :
Engemet gyötrenék kegyetlen fájdalemok.
2. Tíz egész héten nagy gyötrelmekbè voltá:
Testi creimtől igen meg-fosztattam.
3. Tekéncs reám Atyam, könyörűly én rajtá:
Mert nehéz betegségtől elnyomattattam.
4. Vigasztald meg immár kegyeredet lelkem:
Nyomoruságimban kérlek ne hadgy engé.
5. Nézd nyomoruságim : emelyfel engemet:
El nem felejtetem te szent törvényidet.
6. Te nagy jovoltoddal táplálljad életem :
Mert a' te törvényed nagy örömem néké.
7. Nálad nélkül nincsen semmi idvölségem :
En Istenem nyujcsad segítséged nékem.
8. Látod törvényedet én igen kedvellem :
Te kegyeségedért adgy életet nékem.
9. Parancsolatid buzgosággal szerettem :
Adgyad szerelmedért igazsággal élnem.
10. Igazat szerettem : vétek nélkül éltem :
Népeknek dicfirtidet megbeszéllem.
11. Törvényednek parancsolatit éneklek :
Méglen ez testemben tartatik életem.
12. Te jovoltodért ély velem te szolgáladdal.
Tanics mint élhessek sz. hagyományiddal.

D

1. Térj-

39.
1. Térj meg Magyar Nemzet régi igaz Hitre:
Készítsd magadot Isten kegyelmére.

4. Hogyha megmaradsz az Eretnekségekben:
Bizony soha nem lehetisz Isten kedvében.

3. De minek utánna Eretnekségeket
Bévdted: vesztetted Istennek kegyelmét.

2. Midőn régi igaz Hitet megtartottad:
Sok ellenségedet gyakran megrontottad.

V E G E.

PRETIOSA
MARGARITA.

Idest:
VITA SANCTÆ
MARGARITÆ
UNGARÆ VIRGINIS,
Magna cum diligentia, ex proprio
ejusdem Officio, & celebrium Autho-
rum scriptis, jam pridem impressis, concin-
nata, in lucemq; edita: Quatuor Sermoni-
bus, quorum duo continent Vitam ejus:
alij autem duo Miracula, in Vita, atq;
post mortem ejus patrata.

AUTHORE
ANDREA ILLYES
Episcopô Transylvaniæ.

TYRNAV IÆ, Typis Academicis, Anno 1707.